Verslag
3de INSPIRATIEDAG
3 OKTOBER 2019

GREEN DEAL
CIRCULAIR
BOUWEN

Als deelnemer van de Green Deal Circulair Bouwen engageer je je om tijdens een vierjarig leertraject het circulair bouwen in Vlaanderen naar omhoog te tillen. Samen met meer dan driehonderd organisaties binnen en buiten de bouwsector vorm je het lerend netwerk. Een netwerk dat samen leert van experts, leert van elkaar, knelpunten en opportuniteiten blootlegt en concreet aan de slag gaat met circulaire experimenten.

Via de inspiratiedagen ontdekken we stapsgewijs de verschillende dimensies van circulair bouwen, alsook de andere deelnemers en hun circulaire plannen. In het voorjaar van 2019 lag de nadruk vooreerst op de fase van sloop en urban mining en vervolgens op de fase van ontwerp. Tijdens de 3e inspiratiedag verlegden we de aandacht naar een volgende fase, namelijk de constructie-en assemblagefase in het bouwproces. Meer bepaald keken we naar circulaire toepassingen enerzijds en samenwerking als noodzakelijke voorwaarde anderzijds. Colruyt Group ontving ons op het hoofdkantoor te Halle. De plenaire sessie vond dan ook zeer toepasselijk plaats in één van de gebouwen die momenteel gerenoveerd worden.

Over (nieuwe) samenwerking(-svormen) hoor je zowel theoretische kennis als praktijkervaringen tijdens het plenair gedeelte. Na de middag doken we hier dieper in met workshops, een demonstratiemarkt om circulaire bouwproducten in actie te ontdekken en een unieke rondleiding op de testsite van Colruyt. Nadien lieten we de ruimte om te netwerken via de app Conversation Starter. Hiermee konden deelnemers gericht speed dates inplannen en partners zoeken voor hun pilootproject.

Hieronder kun je het verslag lezen van deze boeiende netwerkdag, op het online leerplatform vind je de presentaties en foto's terug.

PLENAIRE SESSIE

KEYNOTE MARTHA VANDERMAESEN, LABLAND, SAMENWERKING IN HET OPEN CIRCULAIR BOUWMODEL

'Hoe kunnen we woningen blijven veranderen zonder het milieu te belasten?' Zo start keynotespeaker **Martha Vandermaesen**, werkzaam als architect bij **Labland vzw**. Maar ook: 'Hoe kunnen we betaalbaar en kwalitatief wonen voor iedereen mogelijk maken?' Via onderzoek en ontwikkeling rond duurzaam circulair bouwen zet Labland hier actief op in. Deze vzw maakt daarnaast zeker ook het verschil door haar engagement inzake samenwerking en open kennisuitwisseling.

In hun **C**irculair/**C**oöperatief **O**pensource **B**ouwmodel (**COB**) ligt de focus op 3 clusters: **(1.)** ontwerp, **(2.)** beheersmodel en **(3.)** informeren.

1. Ontwerp

Vanuit de vaststelling dat vandaag nog onvoldoende ontworpen wordt met oog op hergebruik is een team samengesteld met verschillende competenties om veranderingsgericht bouwen concreet te kunnen vertalen naar de bouwpraktijk. Aangestuurd door Labland hebben volgende partners elkaar gevonden: VUB, Open Structures, architect Nicolaj de Meulder en Mathieu De Schryver, Labeur en Wooncoop.

Deze samenwerking resulteerde in het ontwerp van het prototype 'Studio 16'. Kenmerken van dit prototype zijn onder meer focus op interne aanpasbaarheid, een vast maatsysteem, inzet op prefabricatie en recuperatie en hergebruik van bio-ecologische materialen.

2. Beheersmodel

Binnen een circulaire economie staat het aanleveren van diensten centraal en niet langer het verkopen van producten. Dit is een belangrijke drijfveer voor fabrikanten om zo weinig mogelijk energie en materialen te verspillen, gezien zij eigenaar blijven van het product. Maar het risico bestaat dat gebruikers zelf minder zorg dragen voor het product indien zij geen eigenaar meer zijn. Bovendien worden bewoners ook meer afhankelijk indien ze een product niet bezitten maar huren.

Wooncoop richtte daartoe een wooncoöperatiestructuur op die een bewoner aandeelhouder en dus mede-eigenaar maakt: je huurt dus als het ware bij jezelf. Ook de circulaire gebouwonderdelen worden in deze aandeelstructuur meegenomen.

3. Informeren

Labland zet in op opensource-kennisuitwisseling. Knowhow rond productontwikkeling wordt volledig vrijgegeven zodat iedereen producten kan bestuderen, optimaliseren en verder delen. Op die manier kan een grote variatie aan elementen en structuren ontstaan. Deze aanpak biedt ook het strategische voordeel om de producten sneller intrede te doen vinden in de markt. Kennisdeling vermijdt dat we allen parallel op zoek gaan naar dezelfde oplossingen.

Het prototype 'Studio 16' wordt momenteel gebouwd door sociaal maatwerkbedrijf Labeur. Labland beschouwt dit project als een oefentraject om te inspireren over hoe het kan. Het doorlopen traject genereert leerlessen voor de vzw maar ook voor anderen. Vanaf volgend jaar zal dit prototype via een roadshow circuleren in de verschillende Vlaamse provincies. Labland wil haar eigen bevindingen delen maar ook een forum aanbieden aan andere sprekers om een totaalbeeld te geven over circulair bouwen. Wens je meer info over hun roadshow of ben je bereid als lokale partner je ruimte gedurende 3 weken beschikbaar te stellen, surf naar www.Growfunding.be/studio16.

KEYNOTE: HET CIRCULAIRE BOUWPROCES BIJ GASTHEER COLRUYT GROUP, CHRISTOPHE DE WAELE – DIVISIEMANAGER BUILDINGS COLRUYT GROUP

Voor Colruyt Group is een nieuwe, duurzame kijk op de bouweconomie van essentieel belang. Het plenaire gedeelte vond plaats op de werf, zo konden deelnemers meteen ook waarnemen hoe **Colruyt Group** duurzaam en circulair bouwen in de praktijk brengt. **Christophe De Waele**, divisiemanager van het buildings departement, lichtte ons toe hoe welke stappen de Colruyt Group als bouwheer neemt in het kader van circulair bouwen. Belangrijk om weten is dat Colruyt Group meer is dan zijn allombekende winkels. Het is een familie van organisaties waaronder ook Solucious en BIO-planet. Dit brengt een grote organisatie en dus ook een enorm patrimonium met zich mee.

Voor nieuwbouw projecten werkt men met interne bouwteams. Dit verloopt steeds via een vast proces met verschillende gates, beslissingsmomenten om de fase te valideren en het project door te geven aan de volgende experten. Het projectteam bestaat uit een 8-tal vaste profielen, zoals de projectingenieur technieken, projectleider bouw en coördinator inrichting. Daar hun vakgebieden overlappen, wordt er gewerkt met duidelijke mandaten en eindverantwoordelijkheden. Afhankelijk van het type project en de interne eindklant worden bepaalde specialisten tijdelijk toegevoegd aan het team.

Het patrimonium wordt preventief onderhouden en elke gebouw wordt om de 12 jaar volledig herzien. Dit houdt ook een technische en esthetische opwaardering in vanuit Colruyt Group's visie rond duurzaam ondernemen en circulair bouwen.

- Zo houden ze bijvoorbeeld rekening met de impact op de woonomgeving waarin een winkel wordt gebouwd. In Etterbeek werkten ze aan een geïntegreerd initiatief met bewoners en de gemeente. Het resultaat is een daktuin bovenop het gebouw.

- Op vlak van ontwerp zet men elk gebouw in dezelfde modulariteit. Deze gelijke blokjes geven een maximale mogelijkheid om wanden te verplaatsen en bureau's te verzetten. Deze modulaire werking wordt overal doorgetrokken, bv. ook in de tussenwanden en elektrische voorzieningen.
- Voor elke materiaalkeuze gaat het team van Christophe op zoek naar alternatieven en dus duurzamere materialen.
- Ook voor het einde van de keten is er aandacht. Stoelen, koffiemeubels en rekken voor winkelkarren, het wordt allemaal hergebruikt. Hierbij is de ambitie om nu ook de innovatie- en ontwerpteams te betrekken bij elke renovatie. Op die manier neemt men de mogelijkheden van hergebruik reeds mee vanaf het begin.

KEYNOTE OVER SAMENWERKING IN BOUWPROJECT NIEUWBOUW PSYCHIATRISCH ZIEKENHUIS VOOR KINDEREN EN JONGEREN, MET BOUWHEER JAN VANREUSEL (OPZ GEEL), ARCHITECT MICHIEL VERHAEGEN (OSAR ARCHITECTEN) EN AANNEMER VANHOUT.

Gebracht door 'inspringer' **Lander Mentens** van **Colruyt Group**, die vanuit zijn vorige functie bij Osar architecten het traject mee opstartte. OPZ Geel is een openbaar psychiatrisch zorg- en kenniscentrum met een 1000tal jaarlijkse opnames en een 600tal medewerkers. OPZ Geel wenste een nieuwbouwproject op te zetten

in verschillende deelsegmenten (Project de Zevensprong en Project K-Dienst) – samen met OSAR architecten en aannemer Vanhout. Het project was, onder andere, innovatief in de manier waarop werd samengewerkt binnen de ontwerp- en implementatiefase, inclusief de aanbestedingsfase.

OPZ Geel wou onderzoeken op welke manier een klassieke aanbesteding (die sterk gefocust is op initiële prijs en investering) kon gekanteld worden – en meer rekening kon houden met kwaliteit van het opgeleverde werk en de kost overheen het volledige project. In essentie: is de goedkoopste aannemer nog steeds de meest economische op het einde van het project? OPZ geel onderzocht op welke manier dit kon veranderd worden – en hoe ze een kader konden creëren waarin alle partijen optimaal hun expertise konden benutten.

Een eerste project dat in dit nieuwe samenwerkingsmodel werd gerealiseerd was De Zevensprong.

- De Zevensprong is een nieuwbouw waarbij OPZ voor de eerste keer met duurzame materialen (houtskeletbouw) en circulaire bouwprincipes aan de slag wou gaan
    - Het gebouwconcept moest ook de positionering van OPZ Geel ondersteunen: Houtskeletbouw om de positionering van bosklassen te ondersteunen, materialen die robuust zijn en tegelijk veilig voor jongeren, …
    - De levensduur van het gebouw was belangrijk: OPZ Geel wou dit gebouw gedurende een lange tijd ten volle benutten. OPZ Geel wou ook inzetten op het hergebruiken van bouwmaterialen.
    - Er werd gewerkt met duurzame bouwmaterialen met een lage levenscyclus impact die geëvalueerd werd door VITO (bv. CLT vs. kalkzandsteen > millieukost van CLT is op langere termijn lager).

- In dit project was het tijdsbestek relatief krap, aangezien enkele subsidie-instrumenten gingen verdwijnen. Op deze manier was een tijdsrovende, klassieke aanbesteding geen optie. Er werd eveneens gewerkt met een bouwteam.
- Bij De Zevensprong werd met een nieuwe onderhandelingsprocedure gewerkt (conform de wet op overheidsopdrachten) waarbij meteen één aannemer (in ontwerpfase) kon worden geselecteerd en betrokken. Op deze manier kon de aannemer meteen ook zijn expertise laten gelden, vanaf de start van het project.
- De rol van de bouwheer werd in dit samenwerkingsmodel actiever: beslissingsnemer, wekken van vertrouwen en cohesie tussen partijen, ...
- In dit samenwerkingsmodel werd eveneens de studieperiode (voorontwerpfase) verlengd binnen het bouwteam en de bouwperiode verkort. Dit gebeurde met de rationale om eerst goed te studeren en daarna fouten en kosten van niet-coördinatie tijdens de uitvoeringsfase te vermijden.

De lessen uit het pilootproject De Zevensprong werden daarna overgebracht naar het volgende project, de K-Dienst.

De belangrijkste conclusies van dit project waren

- Het bouwteam als een flexibele formule om te werken in een team en niet met individuele experts. Dit bouwteam vroeg samenstellen en “lang laten studeren” brengt op op de lange termijn (vermijden van rework en discussies in de werffase)
- Het bouwteam zorgt voor vertrouwen, dit is de sleutel tot succes
- Het bouwteam zorgt voor een focus op rendabiliteit en kwaliteit, en niet enkel op prijs.

TOELICHTING BIJ HET DAGPROGRAMMA EN VOORUITKIJKEN OP HET LEERTRAJECT VAN DE GREEN DEAL CIRCULAIR BOUWEN

OPEN CALL 2019

We kwamen te weten hoeveel projecten gerelateerd aan bouw werden ingediend voor de Open Call 2019. **Vlaanderen Circulair** en **OVAM** lanceerden deze projectoproep om innovatieve en waardevolle circulaire economieprojecten te ondersteunen. De ronde 2019 is de derde uitgave, met een projectfonds van 4,9 miljoen euro. 266 projecten werden ingediend door (partnerschappen van) lokale overheden, ondernemingen, onderzoeksinstellingen, organisaties en burgers. 59 hiervan zijn gerelateerd aan de bouw. Alle info op https://vlaanderen-circulair.be/nl/aan-de-slag/open-call.

NAMIDDAG WORKSHOPS

WAT GEBEURDE ER IN DE NAMIDDAG WORKSHOPS?

WORKSHOP DOOR TEKENARCHITECTUUR 'SAMENWERKING IN PARTICULIERE PROJECTEN'

Een circulaire nieuwbouw voor € 150k: haalbaar of hallucinatie? **Tekenarchitectuur** i.s.m. Mikeviktorviktorarchitects en Christophe De Brabander (Itho Daalderop) gaan de uitdaging aan, wetende dat de opdrachtgever bereid is om anders na te denken over

wonen. Zelf ziet dit team het als een droomopdracht om nog eens echt out-of-the-box te denken en vooral veel te leren.

Het ontwerpteam koos voor de toolkit 'Product Service System Design' van I**vo De Wit** om het ontwerpproces ook goed te kunnen documenteren. De tool gidst je aan de hand van een 10-stappenplan doorheen 3 fasen: (1) Understand, (2) Explore en (3) Define. Binnen hun onderzoek gaan ze net aan de explore fase beginnen, waar de workshop deel van uitmaakt.

Vanuit hun eerste analyse definieert het ontwerpteam de grootste uitdaging als de balanceeroefening over 3 budgetposten nl schil, interieur(-indeling) en technieken. Binnen de workshop kwamen alvast volgende zaken naar boven:

- De huidige ontwerpmethodes vertrekken vanuit een 'alles op maat van de klant' waarbij het ontwerp primeert. Maar is dit wel een houdbare (lees: duurzame) oplossing? Is het niet logischer te vertrekken vanuit een systemisch denken van bouwoplossingen? De vraag die hier meteen op volgt: verlies je veel door aanpassing van je behoefte/ontwerp aan een systeem? Het is zeker niet ondenkbaar dat systeemdenken meer en meer bepalend wordt in de toekomst bij een ontwerp...
- Hoe aanpasbaar moet de nieuwbouw zijn? Moet alles aanpasbaar zijn? Of stimuleren we om in een andere fase van het leven beter te verhuizen? Op zoek naar een balans tussen grote (technische) inspanningen om iets aanpasbaar te maken en de zoektocht naar elders en beter...
- Er zal een shift plaatsvinden in de taak van een architect. Die wordt meer facilitator, coördinator van het bouwproces.
- Naast de eisen van de opdrachtgever zijn er ook stedenbouwkundige eisen. Voor het veranderingsgericht bouwen moet hiermee rekening gehouden worden. Zo heeft een kantoor andere eisen dan een woonruimte. Waar baseer je je op om te bouwen?

WORKSHOP DOOR LABLAND 'SAMENWERKING IN HET OPEN CIRCULAIR BOUWMODEL'

Labland (zie ook de keynote op pagina 1) streeft naar meer integrale samenwerking in de bouwketen en zet in op de ontwikkeling van een circulair & coöperatief open source bouwmodel (COB). Binnen de ontwikkeling van dit bouwmodel werd STUDIO16 gebouwd als een prototype van een modulaire unit van 16m^2. Labland wil met STUDIO16 het land doorkruisen met een roadshow. Tijdens de workshop kregen de deelnemers aan de hand van 3 vragen de mogelijkheid om bij te dragen aan deze roadshow en de invulling van de STUDIO16 tijdens en na deze tour.

Een eerste vraag was "Tot wat zou STUDIO16 naast een demowoning en vergaderzaal nog allemaal kunnen worden omgebouwd?", met een focus op opties voor tijdens de roadshow. De meest opvallende opties die werden aangehaald, zijn: start-up kantoor, leslokaal, pop-up bibliotheek, atelierruimte, tijdelijk verblijf voor bijvoorbeeld tijdens verbouwingswerken, snoezelruimte en walk-in fridge.

Een tweede vraag luidde “Welke sprekers en/of activiteiten zouden een plaats moeten krijgen tijdens de roadshow?”. Het werd duidelijk dat er zo transparant mogelijk moet gecommuniceerd worden over de technische aspecten, het financiële etc. van het project. Dit zou kunnen door duidelijke infoborden, uitleg ter plaatse van een persoon uit het projectteam of door een maquette ter plaatse om de module tastbaar en visueel voor te stellen. Ook ervaringen van mensen die al in zo’n unit gewoond hebben zouden nuttig kunnen zijn om te delen. Daarnaast zouden ook wetenschappelijke instelling en de overheid een plek kunnen krijgen tijdens de roadshow.

Bij de laatste vraag “Wat kunnen we doen met STUDIO16 na de roadshow?” was het de bedoeling om na te denken over meer permanente implementaties van de unit. Mogelijke pistes die werden benoemd zijn het gebruik als werfkeet, uitbreiding/optopping van woningen, box-in-box toepassing (vb. in een oude loods, kerk), mobiele showroom, pop-up voor startende ondernemers (gratis gebruik gedurende 3 maanden), showcase voor sensibiliseren van jonge architecten en studenten of een local farm.

Belangrijkste take away van deze workshop is dat zo’n modulaire unit zeer veel mogelijkheden biedt naar invulling toe, zowel op zichzelf staand als geschakeld (meerdere units) of gekoppeld aan bestaande infrastructuur. Alle ideeën van tijdens de workshop zullen door Labland worden meegenomen in de verdere ontwikkeling van de STUDIO16.

WORKSHOP DOOR COLRUYT ‘CIRCULARITEIT IN RENOVATIE WILGENVELD’

Tijdens de keynote in het plenaire gedeelte kwam de organisatie van de projectteams bij **Colruyt Group** aan bod. Van het team bouw en het team technieken volgde tijdens de workshop een toelichting over hun activiteiten in de renovatie van site Wilgenveld.

Bij de vernieuwing van de 6 gebouwen op deze site werd enkel Fase 1, het oudste gebouw, afgebroken en heropgebouwd. De andere gebouwen werden gerenoveerd. De renovatie heeft als doel de arbeidsomstandigheden van de medewerkers te verbeteren en minder C02 uit te stoten. De renovatie moet in 2020 afgerond zijn op de site.

Bij de renovatie is het uitgangspunt de modulering van de kantoorruimtes. Dit biedt mogelijkheden voor flexibiliteit en verandering met een minimum aan verlies van materialen. De eerst stap van de renovatie van elk gebouw is de leegmaak tot CASCO-niveau. Met de begeleiding van een intern expert bekijkt het team de mogelijkheden met als doel minimale afvalproductie. Dit kan door het ter plaatse hergebruiken, alternatieven voor gebruik of verkoop via een eigen outlet Tweeco (twee dagen open, maandag en woensdag, met vooral lichtinstallaties en bureaus) in Sint Pieters Leeuw. Bijzondere aandacht gaat ook naar de mogelijkheden om verwarming en koeling te organiseren in kleine, te koppelen elementen die vlot en flexibel in te zetten zijn.

Vanuit de deelnemers werden vragen gesteld over de natuurlijke koelmiddelen die worden gebruikt, zoals propaan. Ook wilden ze weten welke prijs voor CO^2 is gebruikt in de berekeningen. Dit blijkt 30 euro per ton te zijn. Dit kan een gevaarlijk uitgangspunt zijn omdat het uitgaat van windenergie die elektriciteit heeft opgewekt. Er is geen garantie dat het altijd wordt gebruikt. De standardisatie van de gang- en tussenwanden zorgt dat ze vrij zijn van elektrische installaties, verwarming of koeling. Dit kon op instemming rekenen.

WORKSHOP DOOR GSJ ADVOCATEN 'DE JURIDISCHE IMPLICATIES VAN SAMENWERKINGSVORMEN'

In deze sessie werd dieper ingegaan op een aantal samenwerkingsvormen in de bouw. Meer in het bijzonder op de mogelijkheden en/of moeilijkheden van het samenwerken in bouwteams en via BIM. De juridische implicaties voor de verschillende leden van het bouwteam werden besproken alsook de mate waarin circulariteit een impact heeft op de werking van bouwteams.

De belangrijkste 3 gemeenschappelijke lessen:

- Het is belangrijk dat binnen het bouwteam een afsprakennota en samenwerkingsovereenkomst opgesteld wordt! Ook in het BIM-verhaal is er dringend nood aan een afsprakenkader. Alle modellen bieden in principe mogelijkheden voor circulariteit al wordt er nu nog niet op de goede manier gewerkt. BIM vraagt een intens beheer wegens de hoeveelheid informatie die verzameld wordt. Modellering en data mining op deze manier is wel een noodzaak om gebouwen in de toekomst te kunnen demonteren. Het levert input voor tools als Totem.
- De opdracht van de architect is wettelijk omschreven. Om binnen het bouwteam toch samen te kunnen ontwerpen, moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de echte ontwerptaken (monopolie architect) en andere ontwerptaken! De interpretatie van het verschil tussen uitvoeringstekeningen en productietekeningen zorgt in de praktijk voor problemen.
- Over de discussie of een bouwteam een middelenverbintenis of resultaatverbintenis aangaat, zijn de meningen verdeeld. In ieder geval blijft ieder aansprakelijk voor de toevertrouwde en uitgevoerde taken. Het zou interessant zijn om het bouwteam als geheel te verzekeren. In de praktijk is er nood aan een goede, betaalbare polis die dit werkbaar maakt. Op elke bouwpartner rust wel een informatie-, waarschuwings- en weigeringsplicht. In de praktijk blijken er grote drempels te zijn om formeel te waarschuwen of te weigeren, het gebeurt dan ook weinig.
- As-a-service modellen stellen (grotere) bouwheren vaak voor complexe uitdagingen omdat zij met verschillende leveranciers van materialen en technieken werken. Open source is hier het antwoord om circulair te kunnen werken, zodat de complexiteit voor de bouwheer daalt.

WORKSHOP DOOR KAMP C, MÖBIUS EN DE PROEFTUIN/ VLAANDEREN CIRCULAIR 'HOE VORM IK MIJN CIRCULAIR BUSINESS MODEL?'

Het betrof hier een hands on workshop waarbij **Mathias Fahy** van **Möbius**, samen met begeleiders **Sofie Torfs** en **Jonathan Verdonck** van **Kamp C** en **Wim Debacker** van **VITO** deelnemers begeleidde in het uitwerken van een eigen circulair business model.

Als het gaat om het uittekenen van zo'n model, wordt vaak teruggegrepen naar het business model canvas van Osterwalder. Dit canvas kijkt echter vooral naar de economische kant, is redelijk statisch en geeft geen dynamiek om rond het circulaire te werken. In deze workshop vertrokken we van de Circulator, vrij raadpleegbaar via http://www.circulator.eu/.

De Circulator is opgebouwd rond 4 archetypes van een circulaire economie.

1. **Focus op de relatie met de klant – van product naar dienst**
   Is gericht op het ontzorgen van de klant. Een voorbeeld is ETAP met zijn Light-As-A Service project.

2. **Focus op het product of proces – circulair product of process design**
   NNOF of Patagonia zijn voorbeelden. Het zijn bedrijven die hun bedrijfsprocessen en producten verduurzamen en bijvoorbeeld inzetten op risk management voor een aantal grondstoffen.

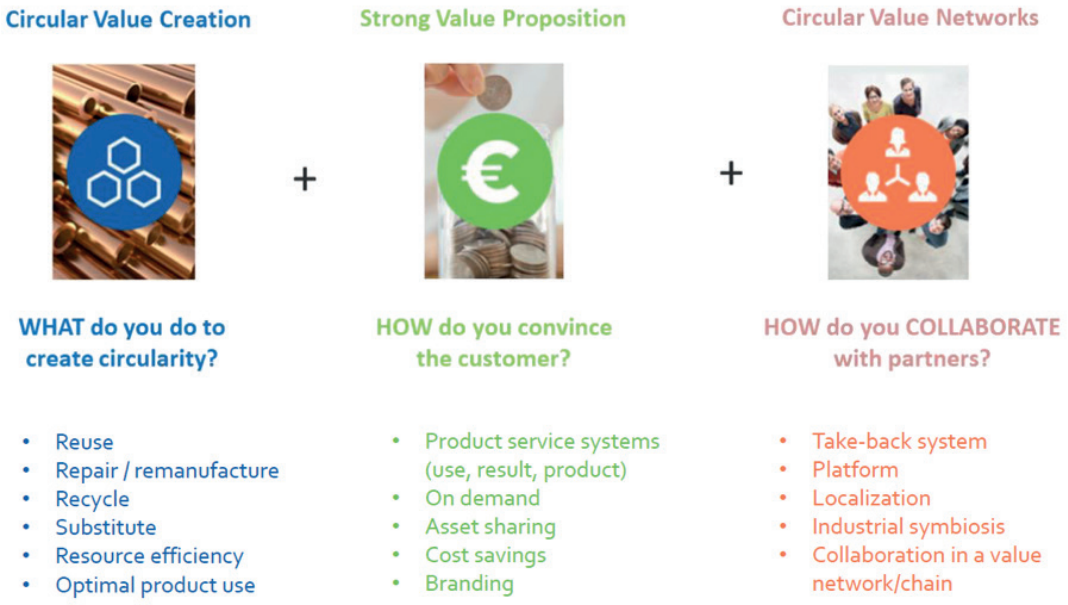
3. **Focus op de relatie met het value network – circulaire value networks opzetten**
   Bijvoorbeeld voor koffiegruisstromen op zoek gaan naar andere valorisatiemogelijkheden dan compostering.

4. **Focus op een duurzame identiteit – circulariteit als een unique selling proposition (USP)**
   Voorbeelden zijn Interface en ook DESSO, die bewust cradle to cradle producten op de markt zetten.

Om aan de slag te gaan met de Circulator vertrek je vanuit een case en ga je eerst de uitdagingen op een rij zetten. Welke krachten spelen in op je onderneming die je in de richting van een circulair business model duwen? Bijvoorbeeld klanten vragen er naar of je merkt competitie van de concurrentie. Vervolgens kies je het archetype dat het best aansluit om deze uitdagingen op te vangen en verken je het type aan de hand van de voorbeeldcases die per archetype staan opgelijst. Bepaal vervolgens de strategieën. Succesvolle circulaire bedrijven passen een combinatie van 3 soorten strategieën toe.

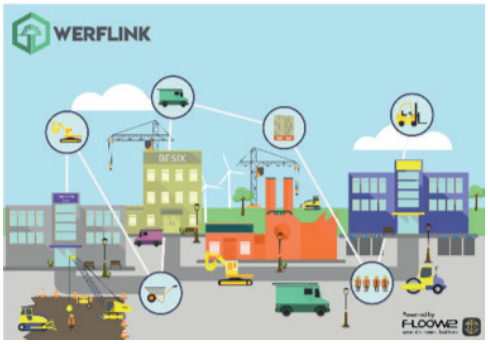
1. Circulaire waardecreatie-strategieën: strategieën die direct inwerken op de materialen en producten in het bedrijfsmodel.
2. Waardepropositie strategieën: strategieën die helpen om circulaire waarde aan de klant te leveren.
3. Waarde netwerkstrategieën: strategieën om met actoren buiten de bedrijfsgrenzen om te gaan om circulaire waardenetwerken te realiseren.

Voor elk van deze 3 strategieën bestaat een reeks specifieke opties waaruit u kunt kiezen om een circulair bedrijfsmodel te ontwerpen. Selecteer de opties die bij uw context passen en maak zo specifieke combinaties. Eens je die combinaties hebt, kan je ze overzetten naar het business model canvas van Osterwalder en van daaruit verder gaan.

Voor bedrijven uit de Kempen, een warme oproep om deel te nemen aan het project "Bouwen aan een circulaire Kempen". Samen met VITO en Möbius begeleidt Kamp C kmo's in co-creatietrajecten waarin geëxperimenteerd wordt met circulaire bedrijfsmodellen.
https://www.kampc.be/innovatie/projecten/bouwen-aan-een-circulaire-kempen

WORKSHOP DOOR VCB EN BESIX 'ONTDEK DE DUURZAME, FINANCIËLE ÉN SOCIALE KANSEN VAN DEELPLATFORM WERFLINK VOOR JOUW BEDRIJF'

Het deelplatform **Werflink** is sinds kort operationeel. Het faciliteert de uitwisseling van werfoverschotten, rollend materieel en herbruikbare bouwmaterialen. Nieuw of tweedehands. Werflink ondersteunt de circulaire ambities van bouwend Vlaanderen en Nederland door "verloren" overschotten en vraag en aanbod van herbruikbare materialen in kaart te brengen. Een fysieke transactie kan gaan over (ver)koop, huur, lenen, ruil of schenking.

Naast de inherente duurzaamheidswinst, is er een financiële en logistieke surplus. Door regionale afstemming is een vermindering van supplementair transport mogelijk.

De pilootfase van Werflink loopt tot eind 2019. De initiatiefnemers bouwbedrijf Besix, VCB en FLOOW2 willen van de tool een succes maken. Hoe kan de tool, de naamsbekendheid en de marktacceptatie vergroot worden? We bespreken een aantal aandachtspunten.

Werflink is primair voor bouwprofessionelen onderling: aannemers, werfleiders, ontwikkelaars, architecten, bouwheren. De tool wordt bij Besix vooral gebruikt voor restpartijen, tijdens de uitvoering van projecten. Maar het zou al een aandachtspunt moeten zijn bij aankoopprocedures en projectopzet. De introductie bij architecten en overheden is voorlopig onderbelicht. En is de openstelling naar particulieren als klant daarnaast ook zinvol?

Werflink heeft baat bij een paar grotere voorbeeldprojecten die de meerwaarde van Werflink aanschouwelijk maken. Zorg voor communicatie/marketing op de werven. Daarnaast zijn overheidsopdrachten een grote hefboom voor circulaire projecten. Kan het gebruik van Werflink (of een verwijzing naar een dergelijk platform) als suggestie of zelfs als eis in bestekken worden vermeld?

- Hoeveel en welke informatie geef je door over de materialen? Bouwprofessionals hebben veel nood aan specifieke info en bepaalde garanties. De transparantie over herkomst, technische eigenschappen en kwaliteit moet zo groot mogelijk zijn. De verantwoordelijkheid voor de informatie ligt in principe bij een aanbieder op het platform, maar het platform kan eventueel wel aandachtspunten vermelden in verband met bouwnormen, of doorverwijzen naar keuringsinstellingen.
- Al het materiaal dat potentieel heeft om verhandeld te worden, kan op het deelplatform. Ook sloopmateriaal voor recyclage. Wetgeving rond bouw- en sloopafval moet gerespecteerd worden.
- Het platform neemt geen verantwoordelijkheid voor gedane transacties. Wel stelt ze contracten en voorbeeldfiches beschikbaar.
- Een snellere en meer geautomatiseerde zoekfunctie is ook wenselijk.

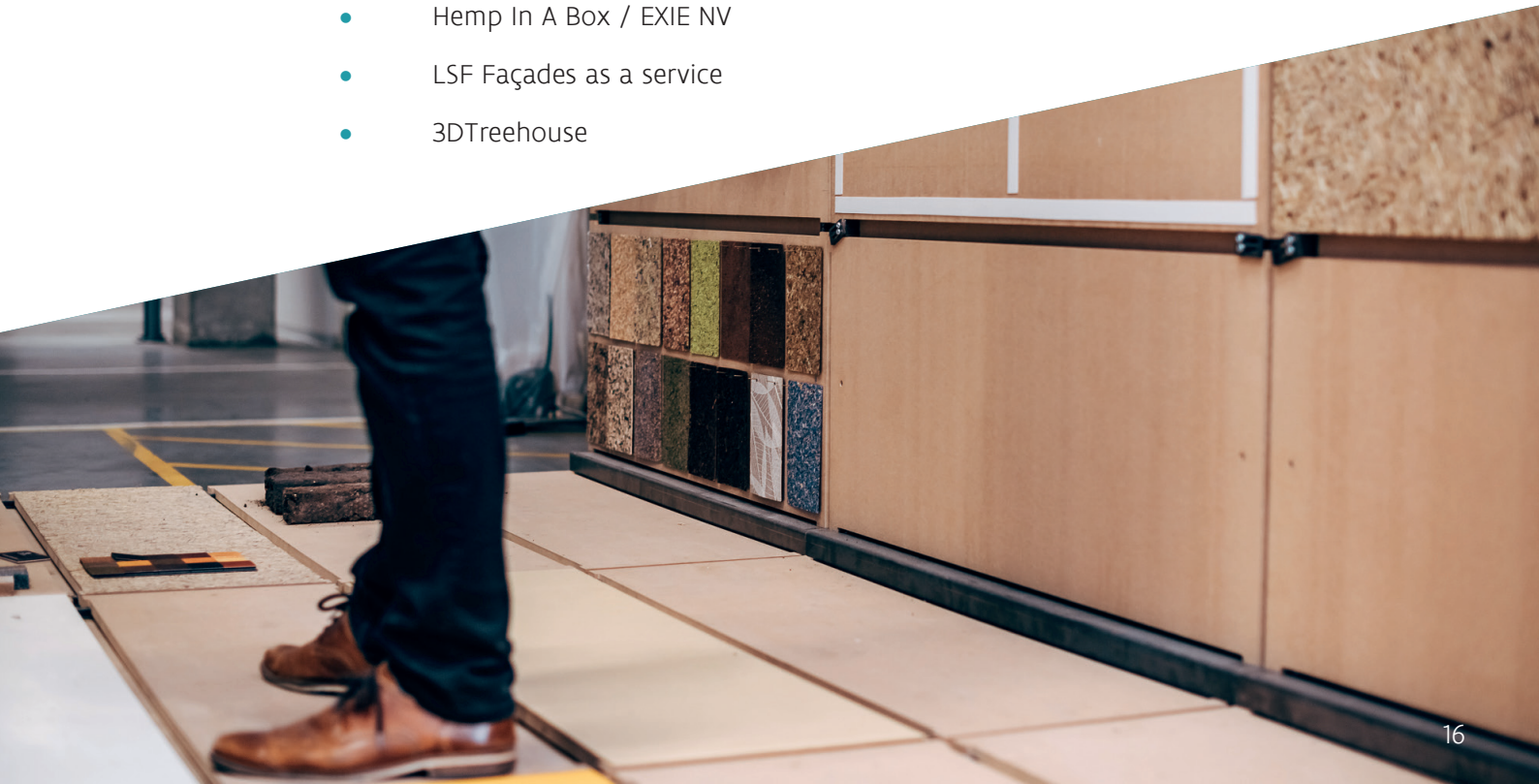
DEMONSTRATIES CIRCULAIRE BOUWPRODUCTEN 'COLRUYT'S SHOWLAB & MARKTPLAATS'

Tijdens deze sessie combineerden we een bezoek aan het showlab van **Colruyt** met een demonstratiemarkt van circulaire bouwproducten en -technieken.

Het showlab is een testsite waar nieuwe materialen, bouwmethodes en winkelconcepten getest worden. Door op schaal 1:1 de voor- en nadelen te bekijken, zorgt Colruyt Group er samen met zijn leveranciers voor dat het onderwerp tastbaar wordt voor dee interne partners. Specifiek konden we in detail een nieuw circulair gevelprincipe van Speed building system ervaren. Dit is Construclick, een circulaire oplossing om dragende muren mee op te bouwen geproduceerd door Orbix. Tijdens de productie neemt de steen in het uithardingsproces CO2 op waardoor cement als bindmiddel overbodig wordt. De doelstelling is om een volledig circulaire gevelwand te bekomen.

Op de demonstratiemarkt demonstreerden onderstaande organisaties hun circulaire bouwproducten en -technieken:

- Woodinc
- Staenis
- Circomat
- Valipac
- ARWO-BOUW
- Systimber
- Smartyard
- Werflink
- Juunoo
- BAO living
- Hemp In A Box / EXIE NV
- LSF Façades as a service
- 3DTreehouse

CONVERSATION STARTER: NETWERKEN OBV IEDERS VRAGEN EN AANBOD

Tijdens het netwerkmoment konden deelnemers gericht afspreken met de anderen uit het lerend netwerk. Dankzij de Conversation Starter app maakte iedereen zijn of haar speed dates op basis van wat men zoekt en wat de gesprekspartner aanbiedt. Deelnemers ontmoetten elkaar met het oog op het vormgeven van hun eigen circulair project. We moedigen jullie uiteraard aan dit verder te doen op basis van gemaakte contacten en de deelnemerslijst op Eloomi.

PARTNERS

De Green Deal Circulair Bouwen ging van start op 22 februari 2019 en is een samenwerking van Vlaanderen Circulair, OVAM, Vlaamse Confederatie Bouw en de Vlaamse Overheid.

PARTNERS INSPIRATIEDAG

COLRUYT GROUP

Onze hartelijke dank aan Colruyt Group, deelnemer aan de Green Deal Circulair Bouwen, die de locatie van deze derde Inspiratiedag ter beschikking stelt en de praktische organisatie ondersteunt.

VLAANDEREN CIRCULAIR

SAMEN MAKEN WE MORGEN MOOIER OVAM

Vlaamse Confederatie Bouw
Bouw, energie & milieu

Vlaamse overheid

GREEN DEAL
GREENDEALS.BE

Deze publicatie wordt gefinancieerd door OVAM.

VLAANDEREN-CIRCULAIR.BE/GDCB